

ANKARA TABİP ODASI
KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE HEKİMLİK SEMPOZYUMU
SONUÇ BİLDİRGESİ

Ankara Tabip Odası 16-17 Kasım 2002 tarihlerinde düzenlediği sempozyumda farklı kadın örgütleriyle dayanışma içinde el ele vererek kadına yönelik şiddeti bilimsel verilerle değerlendirdi. Sempozyumda hekimlerin bu konuya yaklaşımları ile hukuksal ve örgütsel bakış açıları ortaya konuldu. Bu alanda yapılanlar aktarıldı ve yapılması gerekenler tartışmaya açıldı. Sempozyum; ülkemizin farklı illerinden çok sayıda kadın örgütü temsilcisi, sendika temsilcisi, hukukçular, üniversitelerden öğretim üyeleri, sağlık çalışanları ve hekimlerden oluşan 350 katılımcı ile gerçekleştirildi.

İçtenliğin, dayanışmanın ve işbirliğinin sıcaklığını taşıyan bu iki gün boyunca kadına yönelik şiddet tüm boyutlarıyla ele alındı. Şiddetin kökenleri, nedenleri, ortaya çıkış biçimleri, yaygınlığı ve bu konuda yapılabilecekler tartışıldı.

Konuyu hekim bakış açısıyla ilintilendirerek değerlendiren sempozyum bu nedenle bir ilk olma özelliği de taşıyordu. Kadına Yönelik Şiddetin kimden ve nereden kaynaklanırsa kaynaklansın reddedilmesi gerektiğini bir bildirgeye dönüştürme kararlılığı aynı zamanda bu alanda söylenecek daha çok söz, atılacak daha çok adım olduğu gerçeğini de içermektedir.

Bedensel güce dayanan egemen ataerkil kültür “ötekini” baskılamak veya yok etmek için şiddeti bir yöntem olarak kullanır. Bu nedenle kadınlar tarih boyunca baskılanan ve yönetilen olarak psikolojik, ekonomik ve fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.

Aile, işyeri ve sosyal hayat şiddetin yeniden üretildiği toplumsal örgütlenme biçimleridir.

SONUÇ BİLDİRGESİ

1. Kadına Yönelik Şiddet; kadınlara fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar veren ya da verebilecek veya kadınların acı çekmesine neden olabilecek gerek kamu, gerekse özel alanda uygulamaya sokulan bu tip davranışlara yönelik tehditleri ve kadınların özgürlüğünün zorla kısıtlanmasını da içine alan şiddete yönelik her türlü cinsiyetçi davranışı içine alır. Kadına yönelik şiddet evrensel bir gerçektir. (1993 Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirgesi)
2. Siyasal iktidar emeği, arzuyu ve şiddeti örgütler ve yönetir. Bu bağlamda şiddet erkeğin doğasında yer almaz. Erkeklik zaman içinde sistemlerin ve kültürlerin etkisiyle kazanılmış bir roldür. Erkekler şiddet uygulamayı kendilerine uygulanan şiddetle öğrenirler. Toplumumuzda yaşamın birçok alanı (sünnet, futbol, askerlik gibi tüm erkeklik ritüelleri) şiddeti içselleştirmeye yöneliktir. Şiddete karşı direnebilmek, erkeklerin kültürel erkeklik normlarına direnebilmeleriyle mümkün olacaktır.
3. Tarihsel süreç içinde oluşmuş, çeşitli iktidar biçimleriyle beslenmiş ve bugüne kadar kendisini yenileyerek güçlendirmiş olan ataerkillik, bin yıldır çözülmeyen kadın-erkek ilişkisinde üretilen iktidar ve şiddet kültürünün diğer iktidar biçimleriyle iç içe geçerek sosyal, siyasal, düşünsel kültürel bir egemenlik sistemine dönüşmesi olarak tanımlanabilir. Binlerce yıldır toplumsal, siyasal, kültürel yaşamla iç içe gelişmiş olan ataerkillik, tek başına sınıf iktidarının sona ermesiyle değil, her alanda şiddete ve egemenliğe karşı mücadele edilerek yıkılabilir.
4. Kadınlar eğitimden yoksun bırakılarak yasal ve geleneksel engellerle eve mahkum edilmektedir. Çalışma yaşamında ise kadınlar haksız ve cinsiyet ayrımcı uygulamalarla karşılaşmakta, şiddete ve cinsel tacize maruz kalmaktadır. İşyerinde cinsel şiddete maruz kalan kadınlar işten atılma ve dışlanma korkusuyla sessiz kalmaktadır. Zaten bu konular toplu sözleşmelerde de alınması gereken yeri almamaktadır. Dolayısıyla

kadınlar sendikalarda örgütlenmeli, sendikalar cinsiyetçi bakış açısından arındırılmalı ve şiddete maruz kalan kadınları destekleyici bir görev üstlenmelidir.

5. Cinsel şiddet bir işçi sağlığı sorunudur. Bu konuda gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır. Ülkemizde çalışma yaşamında cinsel şiddetin önüne geçecek politikalar geliştirilmeli, yasal düzenlemeler yapılmalı ve uygulamaya sokulmalıdır.
6. Türkiye'de kayıtlı verilere göre kadınların %58'i dayığa maruz kalmaktadır. Ancak töreler ve geleneksel nedenlerle gerçek rakamlara ulaşamamaktadır. Aile içi şiddetin her türüne, dayığa, aşağılanmaya, istismara ve tecavüze karşı çıkılmalıdır.
7. Ülkemizde bir çok kurum kadına yönelik şiddete yol açan ayrımcılığı özendirmekte ve meşrulaştırmaktadır. Eğitim sistemimiz var olan cinsiyetçi düzenin doğal olarak algılanmasını destekleyici bir yapıya sahiptir. Eğitimde cinsiyetçi uygulama ve yaklaşımlar ders prgramlarından çıkartılmalıdır, ana-baba eğitim programları başlatılmalıdır.
8. Medya kadını kişiliğinden soyutlayan onu nesnelleştiren mekanizmalarla kadını cinsel objeye indirgemektedir. Pornografi ve kadın bedeninin ürün reklamlarında kullanılması buna örnektir.
9. Şiddete maruz kalan kadınlar kendilerini çaresiz hissetmekte ve ne yapacağını bilememektedir. Bu nedenle şiddete maruz kalan kadınların hak arama sürecini başlatacak kurumlara ilişkiye geçmesi sağlanmalıdır. Kadın dayanışma merkezleri ile kadın sığınma evleri ve baroların kadın danışma merkezleri hak ihlallerini izlemeli, şiddete maruz kalanların mutlaka belgelenmesini ve hukuki yollara başvurmalarını sağlamalıdır. Kadına yönelik şiddete karşı mücadele eden kadın kuruluşları arasında bilgi, belge, deneyim aktarımını sağlamak, ortak bir dil oluşturmak; eğitim programı hazırlamak ve uygulamak, iletişimi hızlandırmak ve sürekli kılmak gerekmektedir.
10. Kadına yönelik şiddete sağlık çalışanlarının yaklaşımı önemlidir. Özellikle acil servis, adli tıp, kadın doğum gibi uzmanlık alanlarında eğitimin bu konuyu da içerir şekilde yeniden biçimlenmesi gerekmektedir. Hekimlerin mezuniyet öncesi ve sonrası eğitimlerinde cinsel şiddete uğrayan kadınlara hekim yaklaşımı konusunda eğitilmeleri önemlidir. Anamnez, fizik muayene ve tedavi süreçleri yeniden değerlendirilmeli ve psikolojik destek unutulmamalıdır.
11. Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı ve sıklığı bir halk sağlığı sorunudur. Ancak hekimlerin ve diğer sağlık çalışanlarının, kadına yönelik şiddet sorunuyla ilgilenmeleri, konunun bir halk sağlığı srunu olmasının ötesinde bir önem taşır. Çünkü, şiddet ile toplumsal mücadele ve kadınlar lehine kazanımlar konusunda sağlık alanı stratejik bir öneme sahiptir. Sağlık çalışanlarının bu bilinçle ve politik bir prespektifle davranmaları, toplumsal bir sağlık sorununu gidermenin yanında toplumun yarısını oluşturan kadınların her düzeyde ezilmekten kurtuluşunda önemli bir katkı olacaktır.
12. Özerkliğin oluşmadığı durumlarda kızlık zarı incelemesi eğer sağlığı tehdit eden bir durum söz konusu değilse kadının ruhsal ve bedensel bütünlüğünü bozduğu için etik dışıdır. Sorumlu hekim davranışı bu incelemeyi reddetmektedir.
13. Yasalar, sözleşmeler ve tüm diğer hukuksal düzenlemeler devletin yasa yapma ve toplumsal hayatı düzenleme yetkisinin sonuçlarıdır. Devlet toplumsal hayatı yasalarla düzenlerken insanlığın layık olduğu en ileri standartları gözetmelidir. Öncelikle eşitlikçi yaklaşım benimsenmeli, eğer eşitsizlik bir realite ise devlet "pozitif ayrımcı" yaklaşımla düzenlemeler gerçekleştirmelidir. Devletin diğer bir sorumluluğu da, çıkarılan yasalar ve imzalanan sözleşmelerin titizlikle takip edilmesi gerekliliğini yerine getirmesidir. Yasaları uygulamayan devlet hukuk devleti değildir. Yasalarda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadın aleyhine olan yasaların değiştirilmesi de siyasal iktidarların

sorumluluğundadır. Ancak toplumda gerçek bir kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında yasaların ve tüm hukuksal düzenlemelerin tek başına yeterli olmadığının bilinci ile kadın hakları mücadelesinin “Kadın Hukuku”nu geliştireceği unutulmamalıdır.

14. Cinsel işkence devletlerin erk gösterme biçimi olarak, silahlı çatışma, gözetli koşulları ve savaş hallerinde çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Cinsel işkence esas olarak kadınları hedef alır ve kadın, cinsellik ve işkence gibi üç farklı sorun kümesini bir araya getirir. Ulusal ve uluslararası belgelerde, kadına yönelik cinsel işkence konuları görülme sıklığıyla orantılı olarak yer almamaktadır. Ulusal ve uluslararası hukuk açısından işkence faillerin cezalandırılması, bunun bir insanlık suçu olarak kabul edilmesi, bu suçların zaman aşımına uğramaması yönünde yaptırımlar getirilmesi gerekir. İşkencenin amacı itiraf ya da bilgi elde etmek değil bedensel ya da psikik acı vererek bireyin kişisel ve politik kimliğini yıkmak, toplumu yıldırmaktır. ABD'nin Irak saldırısının gündemde olduğu bugünlerde savaşın en çok kadınlara ve çocuklara zarar verdiği gerçeğinden hareketle savaşa karşı barışı, ölüme karşı yaşamı savunmak biz hekimlerin görevidir.
15. Kadına yönelik şiddetin temelinde sınıfsal, ulusal ve cinsel sömürü yer almaktadır. Sınıfsal sömürü en ağır biçimiyle kadın üzerinde yaşanmaktadır. Kadın emeği ucuz emek olarak görülmektedir. Hatta çoğu kez kadın işleri iş olarak görülmemektedir. (ev içi emek, ücretsiz aile işçiliği, tarım sektörü vb.) kadın emeğinin hakları güvenceye alınmalıdır.
16. Sempozyumda Diyarbakır ve çevre illerde yaşanan kadınlara yanlış bilgilendirme ile tüp ligasyonu (tüplerin bağlanması) uygulaması yapıldığı dile getirilmiştir. Aile planlaması yöntemleri toplum sağlığı açısından gerekli ve önemli olmakla birlikte, uygulamalar hiçbir tereddüte yer vermeyecek, kaygılara yol açmayacak, hukuka ve insan haklarına uygun bir biçimde olmalı; bilimsel ve etik temele oturtulmalıdır. Aile planlaması hizmetleri gönüllülük temelinde, herhangi bir özendirme, ikna ya da baskı yöntemine başvurulmadan bu konuda yetkin sağlık personeli tarafından gerçekleştirilmelidir.